

Рождествіна А. С.
студентка кафедри економіки і підприємництва
ORCID: 0009-0009-0663-9765;

Макалюк І. В.
канд. екон. наук, доц.,
доцент кафедри економіки і підприємництва
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського», м. Київ, Україна
ORCID: 000-0003-4800-4599

ВПЛИВ СУЧАСНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Поширення пандемії COVID-19 у 2020 році суттєво змінило умови функціонування аудиторських підприємств у світі та в Україні. Перехід до віддаленої роботи і вимушене використання цифрових технологій прискорили еволюцію до «віртуального» аудиту. Для аудиторів це означало обмеження поїздок і особистих зустрічей, складніший доступ до систем і баз даних клієнтів, труднощі зі збиранням аудиторських доказів, а також зростання ризиків, пов'язаних з оцінкою активів, повнотою зобов'язань і питаннями безперервності діяльності [2, с. 2]. У цих умовах здатність аудиторських підприємств швидко адаптуватися до нових форматів роботи, забезпечувати безперервність операційних процесів і підтримувати належну якість послуг безпосередньо вплинула на ефективність їх операційної діяльності. Саме тому подальший розвиток аудиту тісно пов'язаний із цифровізацією як чинником підвищення результативності, гнучкості та конкурентоспроможності аудиторських підприємств.

Цифровізація економіки та розвиток інформаційно-комунікаційних технологій істотно змінюють підходи до ведення бухгалтерського обліку й здійснення аудиту. В умовах зростання обсягу фінансової інформації та підвищення вимог до швидкості її опрацювання традиційні моделі поступово втрачають ефективність, тоді як роль сучасних інформаційних систем, що забезпечують автоматизацію процесів, інтеграцію даних і підтримку управлінських рішень, навпаки зростає [4, с. 51]. Це означає, що конкурентоспроможність аудиторського підприємства дедалі частіше визначається тим, наскільки ефективно воно може інтегрувати цифрові рішення у повсякденну професійну діяльність. Чим вищим є рівень автоматизації стандартних операцій, тим більше часу аудитори можуть приділяти аналітичній роботі, професійному судженню та оцінці ризикових ділянок.

В Україні цифрова трансформація облікової сфери відбувається поступово, але нерівномірно. На великих підприємствах і в окремих галузях активніше впроваджуються сучасні облікові системи, хмарні технології та інструменти аналітики, тоді як на малих і середніх підприємствах автоматизація часто залишається частковою та обмежується базовими програмними продуктами. Це зумовлює різний рівень цифрової зрілості клієнтів і, відповідно, неоднакові умови виконання аудиторських процедур [4, с. 52]. Така неоднорідність цифрового середовища клієнтів вимагає більш гнучкого налаштування процедур залежно від особливостей конкретного підприємства. У результаті аудиторам необхідно поєднувати роботу з сучасними цифровими системами та перевіркою даних, сформованих у менш автоматизованому середовищі, що підвищує вимоги до професійної універсальності персоналу.

У сфері аудиту цифрова трансформація виявляється через використання Big Data, алгоритмів виявлення аномалій, блокчейн-рішень, ERP-систем, хмарних платформ, а також інструментів штучного інтелекту та машинного навчання. Такі технології розширюють можливості автоматизованого аналізу даних, підвищують оперативність перевірки, сприяють виявленню нетипових операцій і загалом підвищують точність, прозорість та аналітичність аудиторських процедур [4, с. 51; 54]. У фінансовій сфері штучний інтелект є важливим помічником, допомагаючи при прогнозуванні та управлінні ризиками. Його застосування дає змогу компаніям аналізувати закономірності у великих масивах даних, оптимізувати процеси, покращувати ухвалення рішень, запобігати шахрайству та підтримувати відповідність даних [1, с. 22].

Цифровізація змінює і формат взаємодії між аудитором та клієнтом, оскільки віддалений доступ до інформації, електронний документообіг та хмарні сервіси дають змогу підтримувати безперервність робочих процесів. Водночас ефективність аудиту в цифровому середовищі залежить не лише від наявності технологій, а й від рівня цифрових компетентностей персоналу, належного захисту інформації та здатності поєднувати інноваційні інструменти з професійним судженням [4, с. 53].

Важливим кроком у розвитку цифровізації є поетапне впровадження стандартного аудиторського файлу SAF-T UA: для великих платників податків обов'язкове подання передбачено з 1 січня 2025 року, а для всіх платників ПДВ – з 1 січня 2027 року [4, с. 53]. Такий підхід підсилює перехід від вибіркової перевірки до ширшого охоплення господарських операцій, сприяє автоматизації аналізу, пришвидшує

доступ до даних, знижує ризик технічних помилок, підвищує прозорість процедур та допомагає скорочувати організаційні витрати.

Активними провідниками цифрової трансформації виступають і компанії «Великої четвірки», які інвестують у платформи аналізу даних, автоматизацію рутинних завдань та віддалену взаємодію з клієнтами. Зокрема, компанія KPMG використовує платформу KPMG Clara, що забезпечує онлайн-обмін даними, аналітику ризиків і підвищення прозорості аудиторського процесу [4, с. 53].

Водночас ефективність операційної діяльності аудиторських підприємств у сучасних умовах визначається не лише темпами цифрової трансформації, а й впливом повномасштабної війни, яка суттєво змінила середовище функціонування українського бізнесу. Якщо цифровізація відкриває нові можливості для підвищення продуктивності, гнучкості та якості аудиторських процедур, то воєнні дії одночасно формують системні обмеження, пов'язані з безпековими ризиками, перебоями в роботі інфраструктури, кадровою нестабільністю та зростанням невизначеності в діяльності клієнтів. За таких обставин забезпечення ефективності операційної діяльності аудиторських підприємств перетворюється на комплексне управлінське завдання, що охоплює не лише професійні процедури, а й питання стійкості організації в кризовому середовищі.

Одним із найбільш відчутних наслідків війни, як і у випадку карантинних обмежень, стало ускладнення доступу до інформації та аудиторських доказів. Втрата або обмеження доступу до фізичної документації, релокація підприємств, перехід на дистанційну роботу, складність перевірки автентичності документів, проведення інвентаризацій і підтвердження активів істотно підвищують трудомісткість аудиту та потребують ширшого застосування цифрових документів, хмарних сервісів, електронного документообігу, відеозв'язку і автоматизованого аналізу даних [3, с. 189].

Суттєвий вплив мають також перебої в електропостачанні, технічні збої, кіберризики, дефіцит трудових ресурсів і загальна фінансова нестабільність клієнтів. За таких умов для аудиторських підприємств зростають організаційні витрати, посилюється навантаження на персонал і ускладнюється дотримання запланованих строків виконання завдань. Одночасно аудитори змушені приділяти більше уваги оцінці ризиків, повноті інформації, платоспроможності клієнтів, можливості продовження діяльності та іншим аспектам, що безпосередньо впливають на якість професійного судження.

Разом із тим, вплив війни має не лише негативний, а й трансформаційний характер, оскільки саме воєнні умови ще більше прискорили впровадження віддалених форматів роботи, електронного документообігу, хмарних платформ і цифрових каналів взаємодії з клієнтами. Те, що раніше розглядалося як напрям модернізації, фактично стало необхідною умовою збереження безперервності операційної діяльності аудиторських підприємств.

Отже, сучасне середовище функціонування аудиторських підприємств формується під впливом наслідків пандемії, процесів цифровізації та повномасштабної війни, які одночасно створюють нові можливості й нові ризики для їх операційної діяльності та безпосередньо визначають рівень її ефективності. У такій ситуації довгострокова результативність аудиторських підприємств залежатиме від того, наскільки успішно вони зможуть поєднати цифровий розвиток, організаційну адаптивність, кадрову стійкість і здатність підтримувати високу якість професійних послуг.

Список використаних джерел

1. Бузовська Н. В., Кузьмінська Н. Л. Напрями використання штучного інтелекту в підприємстві. *Розвиток підприємництва як фактор зростання національної економіки: матеріали XXII Міжнародної науково-практичної конференції, 22 листопада 2023 року*. Київ: ІВЦ Видавництво «Політехніка», 2023. С. 22. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/86058177-2aa6-4cbd-8f11-6b417ef4fd5f/content> (дата звернення: 30.03.2026).
2. Крицька М. І., Шевченко І. О. Необхідність е-аудиту в умовах Covid-19. 2022. URL: https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/27517/1/%D0%A8%D0%B5%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%9A%D1%80%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%2C%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf (дата звернення: 30.03.2026).
3. Побережець О. В. Аудиторська діяльність в умовах воєнного стану: організаційні аспекти. 2024. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/245ccb4f-f834-423d-808c-f948422d2e07/content> (дата звернення: 30.03.2026).
4. Янковська К. Цифрова трансформація обліку та аудиту на основі сучасних інформаційних систем. *Вісник Львівського національного університету природокористування*. 2025. С. 50-54. URL: <https://visnyk.lnup.edu.ua/index.php/economics/article/view/435/409> (дата звернення: 30.03.2026).